

LETRA APOSTOLIKE *Admirabile signum*

I papa FRANCESKUT

Mbi domethenjen dhe vleren e Betlemit

1. Shenja e mahnitshme e grazhdit të Betlemit, (aq e dashur nga populli i krishterë), zgjon gjithmonë habi dhe mrekulli. Të përfaqësosh ngjarjen e lindjes së Jezuit do të thotë të tregosh **mysterin e Mishërimit të Birit të Hyjit** me thjeshtësi dhe gëzim. Grazhdi, në të vërtetë, është si një Ungjill i gjallë, i cili rrjedh nga faqet e Shkrimit të Shenjtë. Ndërsa sodisim skenën e Krishtëlindjes, jemi të ftuar të paraqitemi shpirtërisht në udhëtim, të tërhequr nga përvullësia e Atij që u bë njeri për të takuar çdo njeri. Dhe po zbulojmë se Ai na do aq shumë, sa të bashkohet me ne, në mënyrë që edhe ne të bashkohemi me të.

Me këtë letër dua të mbështes traditën e bukur të familjeve tona, të cilët përgatisin grazhdin në ditët para Krishtlindjes. Si edhe zakonet [në disa vendet] që të vendoset në vendet e punës, në shkollat, në spitalet, në burgjet, në sheshet ... Është me të vërtetë një ushtrim imagjinatës krijuese, i cili përdor materialet më të ndryshme për të krijuar kryevepra të vogla të bukurisë. Po mësohet që nga fëmijëria: kur babai dhe nëna, së bashku me gjyshërit, transmetojnë këtë zakon të gëzueshëm, i cili përmban një pasuri shpirtërore popullore. Shpresoj që kjo praktikë të mos dështojë kurrë; për kundrazin, shpresoj që, aty ku ka rënë në shpërdorim, mund të rizbulohet dhe rivitalizohet.

2. **Origjina e Betlemit** pasqyrohet para së gjithash në disa detaje ungjillore të lindjes së Jezusit në Betlehem. Ungjilltari Luke thotë thjesht se Maria "*lindi djalin e saj të parëlindur, e mbështolli me rroba dhe e vendosi në një grazhd, sepse në shtëpi nuk kishte vend*" (Lk 2,7). Jezusi është vendosur në një grazhd, i cili në Latinisht quhet *praeseptium* dhe që ne e quajmë Betlemi.

Duke hyrë në këtë botë, Biri i Hyjit gjen një vend ku kafshët shkojnë për të ngrënë. Sanë bëhet shtrati i parë për Atë që do të zbulojë veten si "*buka që zbriti nga Qielli*" (Gjn 6:41). Një simbolikë që tashmë Shën Augustini, së bashku me Etërit e tjerë, e kishin kapur kur shkruante: "*i gënjyer në një grazhd, u bë ushqimi ynë*" (Serm. 189.4). Në realitet, Betlemi përmban mistere të ndryshme të jetës së Jezusit dhe bën që ti ndiejmë afër jetës sonë të përditshme.

Por flasim tani për origjinën e Betlemit siç e njohim sot. Ne shkojmë me mendje për në Greccio, në Luginën e Rietit, ku Shën Françesku u ndalua duke ardhur nga Roma, ku më 29 nëntor 1223 ai kishte marrë konfirmimin e Rregullit të tij nga Papa Honorius III. Pas udhëtimit të tij në Tokën e Shenjtë, ato shpella e Greccios ia kujtuan në mënyrë të prekshme peizazhin e Betleheimit. Dhe ka mundësi që Poverello të ishte goditur, në Romë, në Bazilikën e Shën Marisë Maggiore, nga mozaikët që përfaqësojnë lindjen e Jezusit, pranë vendit ku, sipas një tradite të lashtë, u ruajtën tabelat e grazhdit.

Burimet françeskane tregojnë hollësisht se çfarë ndodhi në Greccio. Pesëmbëdhjetë ditë para Krishtlindjes, Françesku thirri një burrë vendas, të quajtur Gjon dhe i kërkoi që ta ndihmonte për të plotësuar një dëshirë: "*Do të doja të përfaqësoja Fëmijën e lindur në Betlehem, dhe disi të shoh me sytë e trupit vështirësitë në të cilat u gjet për mungesë të gjërave të nevojshme*

për një të porsalindur, pasi ishte shtruar në një grazhd dhe ndërsa ishte shtrirë në sanë midis kaut dhe gomarit" [1]. Sapo e dëgjoji këtë, shoku i tij besnik menjëherë shkoi për të vendosur gjithçka që i nevojitej në vendin e caktuar, sipas dëshirës së Shenjtit. Më 25 Dhjetor, shumë besimtarët erdhën në Greccio nga vende të ndryshme dhe burra e gra të fshatit gjithashtu mbërritën nga shtëpitë e tyre, duke sjellë lule dhe pishtarë për të ndezur atë natë të shenjtë. Kur Francesco arriti, ai gjeti grazhdin me sanë, ka dhe gomar. Njerëzit që morën vesh paten një gëzim të papërshkrueshëm, që kurrë s'kishin përjetuar më parë, përballë skenës së Krishtlindjes. Atëherë prifti, mbi grazhd, kremtoi solemnisht Eukaristinë, duke treguar lidhjen midis Mishërimit të Birit të Perëndisë dhe Eukaristisë. Me atë rast, në Greccio, nuk kishte figura: grazhdi u krijua dhe jetoi nga ata që ishin të pranishëm. [2]

Kështu lindi tradita jonë: të gjithë rreth shpellës dhe mbushur me gëzim, pa asnjë distancë midis ngjarjes që realizohet dhe atyre që cilën bëhen pjesëmarrës të misterit.

Biografi i parë i Shën Françeskes, Tommaso da Celano, kujton se atë natë, skenës së thjeshtë dhe prekëse iu shtua dhurata e një vizioni të mrekullueshëm: një nga të pranishmit e pa vetë Jezusin Fëmijën të shtrirë në grazhd. Nga ky Betlemi i Krishtlindjes 1223, "të gjithë u kthyen në shtëpinë e tyre plot me një gëzim të patregueshëm". [3]

3. Shën Françesku, me thjeshtësinë e asaj shenje, kreu një vepër të shkëlqyer të ungjillëzimit. Mësimi i tij ka depërtuar në zemrat e të krishterëve dhe mbetet deri në ditët tona si një formë e mirëfilltë për të paraqitur edhe një herë bukurinë e besimit tonë me thjeshtësi. Nga ana tjetër, vetë vendi ku është bërë Betlemi i parë shpreh dhe ngjall këto ndjenja. Greccio bëhet një strehë për shpirtin që fshihet në shpell mbuluar nga heshtja.

Pse Betlemi frymëzon habi dhe prek në zemrën? Para së gjithash sepse **manifeston butësinë e Zotit**. Ai, Krijuesi i universit ulet në vogëlsinë tonë. Dhurata e jetës, tashmë misterioze për ne çdo herë, na magjeps edhe më shumë, duke parë që Ai që lindi nga Maria është burimi dhe mbështetja e çdo jete. Në Jezusin, Ati na dha një vëlla që vjen të na kërkojë kur jemi të çorientuar dhe humbasim drejtimin; një mik besnik që është gjithmonë pranë nesh; ai na dha Birin e tij që na fal dhe na çliron nga mëkati.

Përbërja e Betlemit në shtëpitë tona na ndihmon të kujtojmë historinë që ishte jetuar në Betlehem. Natyrisht, Ungjijtë gjithmonë mbesin burimi që i lejon dikush të dijë dhe të meditojë mbi atë Ngjarje; sidoqoftë, përfaqësimi i saj në Betlemin ndihmon për të imagjinuar skenat, stimulon ndjenjat, na fton të ndjehemi të përfshirë në historinë e shpëtimit, që të bëhemi bashkëkohësit e ngjarjes që është e gjallë dhe aktuale në kontekstet më të larmishme historike dhe kulturore.

Në një mënyrë të veçantë, që nga origjina françeskane Betlemi është një ftesë për të "ndjerë", për të "prekur" varfërinë që Biri i Zotit zgjodhi për veten e tij në Mishërimin e tij. Dhe kështu, në mënyrë diskrete, Betlemi është një thirrje për ta ndjekur atë në rrugën e përlësisë, varfërisë, zbrazjës, që çon nga grazhdi i Betlemit në Kryq. Është një thirrje për ta takuar atë dhe për t'i shërbyer me mëshirë në vëllezërit dhe motrat të tij më të varfërit (shih Mt 25: 31-46).

4. Tani më pëlqen të rishikoj **shenjat e ndryshme të Betlemit** për të kuptuar domethënien që ata mbartin brenda tyre. Së pari, ne përfaqësojmë kontekstin e qiellit të yjve në errësirë dhe heshtjen e natës. Nuk është vetëm në besim të përrallave ungjillore që ne i bëjmë në këtë mënyrë, por edhe për kuptimin që ka. Mendoni se sa herë nata na rrethon jetën. Epo, edhe në ato momente, Zoti nuk na lë vetëm, por e bën veten të pranishëm për t'iu përgjigjur pyetjeve vendimtare në lidhje me kuptimin e ekzistencës sonë: kush jam unë? Nga vij? Pse lindi në këtë kohë? Pse e dua? Pse po vuaj? Pse do te vdes? Për t'iu përgjigjur këtyre pyetjeve, Zoti u bë njeri. Afërsia e tij sjell dritë aty ku ka errësirë dhe ndriçon ata që kalojnë errësirën e vuajtjes (shiko Lk 1:79).

Peizazhet që janë pjesë e betlemit gjithashtu meritojnë një fjalë dhe shpesh paraqesin rrënojat e shtëpive dhe ndërtesave antike, të cilat në disa raste zëvendësojnë shpellën Betlehem dhe bëhen shtëpia e Familjes së Shenjtë. Këto gërmadha duket se janë frymëzuar nga Legenda Aurea e Dominikanit Jacopo da Varazze (shek. XIII), ku ne lexojmë për një traditë paganë se Tempulli i Paqes në Romë do të shembet kur lindi një Virgjëreshë. Këto rrënoja janë mbi të gjitha shenja e dukshme e njerëzimit të rënë, për gjithçka që është në gërmadha, e cila është e korruptuar dhe e pikëlluar. Ky skenar thotë se Jezusi është risia në mes të një bote të vjetër, dhe ka ardhur për t'u shëruar dhe rindërtuar, për ta sjellë jetën tonë dhe botën përsëri në shkëlqimin e tyre origjinal.

5. Sa emocion duhet të na shoqërojë ndërsa vendosim male, lumenj, dele dhe barinj në Betelmin! Në këtë mënyrë kujtojmë, siç kishin njoftuar profetët, se e gjithë krijimi merr pjesë në festën e ardhjes së Mesisë. Engjëjt dhe kometa janë shenja që edhe ne jemi të thirrur për t'u vendosur në rrugë për të arritur në shpellë dhe për të adhuruar Zotin.

"Le të shkojmë deri në Betlehem, le të shohim këtë ngjarje që Zoti na ka bërë të njohur" (Lk 2:15): kjo është ajo që thonë barinjtë pas njoftimit që morën nga engjëjt. Është një mësim shumë i bukur që na vjen në thjeshtësinë e përsëkrimit. Për dallim nga kaq shumë njerëz që synojnë të bëjnë një mijë gjëra të tjera, barinjtë bëhen dëshmitarët e parë të thelbësore, domethënë të shpëtimit që është dhënë. Ata janë më të përlurur dhe më të varfërit që dinë të mirëpresin ngjarjen e Mishërimit. Për Zotin që vjen të na takojë në Foshnjën Jezus, barinjtë përgjigjen duke u drejtuar drejt tij, për një takim dashurie dhe çudie mirënjohëse. Shtë pikërisht kjo takim midis Zotit dhe fëmijëve të tij, falë Jezusit, që i jep jetë fesë sonë, që të përbëjë bukurinë e tij njëjës, i cili shkëlqen në një mënyrë të veçantë në betlemin.

6. Në betlemet tona vendosim aq shumë **statuja simbolike**. Para së gjithash, ata të lypësve dhe të njerëzve që nuk dinë më bollëk tjetër përveç asaj të zemrës. Edhe ata vetë janë afër Fëmijës Jezus, pa pasur mundësi që dikush t'i dëbojë ose t'i largojë nga një krevat fëmijësh aq i improvizuar, sa që të varfërit rreth tij nuk përplasen fare. Të varfërit, me të vërtetë, janë të privilegjuarit e këtij misteri dhe, shpesh, ata që janë më të aftë të njohin praninë e Zotit në mesin tonë.

Njerëz të varfër dhe të thjeshtë në betlemin kujtojnë se Zoti bëhet njeri për ata që ndiejnë nevojën për dashurinë e tij dhe kërkojnë afërsinë e tij. Jezusi, *"zemërbutë dhe i përlurur nga zemra"* (Mt 11:29), lindi i varfër, kaloi një jetë të thjeshtë për të na mësuar të kujtojmë atë

që është thelbësore dhe të jetojmë për të. Nga betlemi mesazhi del qartë se ne nuk mund ta lejojmë veten të mashtrohemi nga pasuria dhe nga kaq shumë propozime të mëdha kohore të lumturisë. Pallati i Herodit është në sfond, i mbyllur, i shurdhër ndaj njoftimit të gëzimit. Duke lindur në betlemin, vetë Zoti fillon revolucionin e vetëm të vërtetë që i jep shpresë dhe dinjitet të pafinancuarve, të marginalizuarve: **revolucionit të dashurisë**, revolucionit të butësisë. Nga betlemi, Jezusi shpall, me fuqi të butë, thirrjen për ta bashkëndarë me ata që janë të fundit si shteg drejt një bote më njerëzore dhe vëllazërore, ku askush nuk përjashtohet dhe marginalizohet.

Shpesh fëmijë - por edhe të rriturit! - duan të shtojnë figura të tjera në betlemin, të cilat duket se nuk kanë asnjë lidhje me tregimet e ungjillit. E megjithatë, kjo imagjinatë synon të shprehë se në këtë botë të re të përruar nga Jezusi ka hapësirë për gjithçka që është njerëzore dhe për çdo krijesë. Nga bariu tek kovaçi, nga bukëpjekësi tek muzikantët, nga gratë që sjellin pragjet e ujit tek fëmijët që luajnë ...: e gjithë kjo përfaqëson shenjtërinë e përditshme, gëzimin për **të bërë në një mënyrë të jashtëzakonshme gjërat e jetës së përditshme**, kur Jezusi ndan me ne jetën e tij hyjnore.

7. Pak nga pak grazhdi na çon në shpellë, ku gjejmë statujt e Marisë dhe Jozefit.

Maria është një nënë që sodit fëmijën e saj dhe ua tregon atë atyre që vijnë ta vizitojnë. Statuja e tij e bën të mendojë për misterin e madh që e përfshiu këtë vajzë kur Zoti trokiti në derën e zemrës së saj të papërlyer. Me njoftimin e engjëllit që i kërkoi asaj të bëhej nëna e Perëndisë, Maria u përgjigj me bindje të plotë dhe të plotë. Fjalët e tij: *"Ja shërbëtorja e Zotit: u bëftë në mua sipas fjalës sate"* (Lk 1:38), ata janë për të gjithë ne dëshmia se si të dorëzohemi në besim ndaj vullnetit të Zotit. Me atë **"po"** Maria u bë nënë e Birit të Hyjit pa e humbur virgjërinë saj, por duke e shenjtëruar atë falë Tij. Ne e shohim në të Hjulindëse që nuk e mban Birin e saj vetëm për veten e saj, por i kërkon të gjithëve që t'i binden fjalës së tij dhe ta zbatojnë atë (shiko Gjn 2:5).

Pranë Marisë, në një qëndrim për të mbrojtur Fëmijën dhe nënën e saj, është Shën **Jozefi**. Zakonisht përshkruhet me shkopin në dorë, dhe ndonjëherë edhe duke mbajtur një llambë. Shën Jozefi luan një rol shumë të rëndësishëm në jetën e Jezusit dhe Marisë. Ai është kujdestari që nuk lodhet kurrë për të mbrojtur familjen e tij. Kur Zoti e paralajmëron atë për kërcënimin e Herodit, ai nuk do të hezitojë të caktohet dhe të emigrojë në Egjipt (shiko Mateu 2:13-15). Dhe pasi të ketë kaluar rreziku, ai do ta kthejë familjen në Nazaret, ku do të jetë edukatori i parë i Jesusit fëmijë dhe adoleshenti. Jozefi mbarti në zemrën e tij misterin e madh që mbështjell Jezusin dhe Marinë bashkëshorten e tij, dhe si një njeri i drejtë ai gjithmonë besonte në vullnetin e Perëndisë dhe e zbatoi atë në praktikë.

8. Zemra e betlemit fillon të rrah kur, në Krishtlindje, vendosim statujt e **Foshnjës Jezus**. Zoti e paraqet veten si kjo, në një fëmijë, për t'u mirëpritur në krahët tanë. Në dobësi dhe brishtësi ai fsheh fuqinë e tij që krijon dhe transformon gjithçka. Duket e pamundur, megjithatë është kështu: në Jezusin Perëndi ishte një fëmijë dhe në këtë gjendje ai dëshironte të zbulonte madhësitinë e dashurisë së tij, e cila manifestohet me një buzëqeshje dhe në shtrirjen e duarve të tij drejt kujtdo.

Lindja e një fëmije ngjall gëzim dhe çudi, sepse na vendos para misterit të madh të jetës. Duke parë sytë e çiftit të ri që shkëlqejnë para djalit të tyre të sapolindur, ne kuptojmë ndjenjat e Marisë dhe Jozefit të cilët, duke parë fëmijën Jezus, perceptuan praninë e Zotit në jetën e tyre. "*Sepse jeta u shfaq*" (1 Gjn 1:2): kështu apostulli Gjon përmbledh misterin e Mishërimit. Grazhdi na bën të shohim, na bën të prekim këtë ngjarje unike dhe të jashtëzakonshme që ndryshoi rrjedhën e historisë, dhe nga e cila edhe ne llogarisim numërimin e viteve, para dhe pas lindjes së Krishtit.

Mënyra e Zotit për të vepruar thuhet se na befason, sepse duket e pamundur që Ai të heqë dorë nga lavdia e tij për t'u bërë një njeri si ne. Çfarë befasi kur e shohim Zotin duke marrë sjelljet tona: ai fle, merr qumësht nga nëna e tij, qan dhe luan si të gjithë fëmijët! Si gjithnjë, Perëndia na habit, është i paparashikueshëm, vazhdimisht jashtë skemave tona. Prandaj betlemi, ndërsa na tregon Zotin që hy në botë, na bën të mendojmë për jetën tonë të futur në atë të Zotit; ai na fton të bëhemi dishepujt e Tij nëse duam të arrijmë kuptimin përfundimtar të jetës.

9. Kur afrohet festa e Epifanisë, të tre statujat e **Dijetarëve** vendosen në betlemin. Duke vëzhguar yllin, ata zotërinj të mençur dhe të pasur të Lindjes kishin filluar rrugën për në Betlehem të njohur Jezusin dhe t'i ofruar atij dhurata arin, kemin dhe mirrën. Këto dhurata kanë gjithashtu një kuptim alegorik: ari nderon mbretërinë e Jezusit; temjan hyjninë e tij; mirrë njerëzimin e tij të shenjtë që do të njohë vdekjen dhe varrosjen.

Duke parë këtë skenë në krevat fëmijësh, ne jemi thirrur të reflektojmë për përgjegjësinë që ka çdo i krishterë për të qenë ungjillzues. Secili nga ne bëhet bartësi i Lajmit të Bukur me ata që takojmë, duke dëshmuar gëzimin e takimit të Jezuit dhe dashurisë së tij me veprime konkrete të mëshirës.

Dijetarët mësojnë se secili mund të fillojë nga larg për të arritur tek Krishti. Ata janë burra të pasur, të huaj të mençur, të etur për pafundësi, të cilët largohen për një udhëtim të gjatë dhe të rrezikshëm që i çon ata në Betlehem (shih Mt 2:1-12). Një gëzim i madh i përhap ata para Mbretit Fëmijë. Ata nuk e lejojnë veten të skandalizohen nga varfëria e ambientit; ata nuk hezitojnë të ulen në gjunjë dhe ta adhurojnë. Para Tij ata kuptojnë se Zoti, ashtu siç e rregull me mençuri sovranë rrjedhën e yjeve, kështu udhëzon rrjedhën e historisë, duke ulur të fuqishmit dhe duke lartësuar të përulurit. Dhe pa dyshim, pasi të jenë rikthyer në vendin e tyre, ata do të rrëfejnë këtë takim befases me Mesinë, duke përruruar udhëtimin e Ungjillit midis popujve.

10. Përpara grazhdit, mendja shkon me dëshirë kur dikush ishte **fëmijë** dhe koha e pritur me padurim për të filluar ndërtimin e betlemit. Këto kujtime na bëjnë që të ndërjegjësohemi gjithmonë më shumë për dhuratën e madhe që na është dhënë duke transmetuar besimin tonë; dhe në të njëjtën kohë ata na bëjnë të ndiejmë detyrën dhe gëzimin që fëmijët dhe nipët e mbesa të marrin pjesë në të njëjtën përvojë. Nuk është e rëndësishme se si vendoset betlemi, ai gjithmonë mund të jetë i njëjtë ose të modifikohet çdo vit; ajo që ka rëndësi është se flet për jetën tonë. Kudo dhe në çfarëdo forme, betlemi tregon dashurinë e Zotit, **Zotit që u bë fëmijë për të na treguar se sa i afërt është ai me çdo qenie njerëzore, pavarësisht gjendjes së tij.**

Të dashur vëllezër dhe motra, betlemi është pjesë e procesit të ëmbël dhe kërkues të transmetimit të besimit. Duke filluar që nga fëmijëria dhe më pas në çdo epokë të jetës, betlemi na edukon të sodisim Jezusin, të ndiejmë dashurinë e Zotit për ne, të ndiejmë dhe besojmë se **Zoti është me ne dhe ne jemi me Të**, të gjithë fëmijët dhe vëllezërit falë atë Biri Fëmijë i Zotit dhe i Virgjëreshës Mari. Dhe të mendosh se mu në këtë gjë qëndron lumturia. Në shkollën e Shën Françeskut, le të hapim zemrat tona këtij hirit të thjeshtë, të vijë nga mahnitja lutja jonë e përvuajtur, "faleminderit" tonë Zotit që deshi të ndante gjithçka me ne në mënyrë që të mos na linte kurrë vetëm.

E dhënë në Greccio, në Shenjtërorën e Betlemit, 1 Dhjetor 2019, e shtata e pontifikatit.

Francesku

[1] Thomas i Celano, Vita Prima, 84: Burimet Françeskan (FF), n. 468.

[2] Cf. po aty, 85: FF, n. 469.

[3] Po aty, 86: FF, n. 470.